The Re-Introduction of Second Temple Literature to Post-Rabbinic Cultural Horizon

Moshe Lavee

המרכז למחקר הרב-תחומי של הגניזה הקהירית והטמעתה במערכות החינוך בארץ ובעולם

The Interdisciplinary Centre for the Broader
Application of Genizah Research

Genizah Fragments of Tobit

שבינה השמחה פנוסהוניומה נבנו " שביינים לה תנוחנו ניתבע העער אתמדב ניאמר נשר התבידר בשמחה עם הנשרה הזיור ומוג בחמי המכאר ש תנער חדע את הדב נחת ממנעו יתני עד ממננה בעים תובים ועותוים בתנורה לכנקבי הלב והמדירה כי ממודים הם מתר נדטווג משנימי ההנכה בלטובית שרשש ניצמר לו ספונ ושכה שינבי לש עמריכי חעבים צח מימנים פעבי נדע כינו עועמה צמי כי ני דמעה ימש וכינות מינה חנטבוף להיותימי ניונמר בעם עבה עמורי ויונ מעני נוכר להניד להכב וער עניה ניומי למשוח בה העינים שיט במס תבטוב ויכפת שוביה פרעף שתעבבי כי יו הוצוח דרינו עונמני ושנה של בינש עמר בו עוני הנש אוני בי יבוקי אבעתים ויאמר המכאר ש עוביה אמי בביח רעש לחיכו נכני כי הוג אינלוכו (בכי בתו לנותביה וחדבי שנורג ונובאים ובים דו לכאו וביה נומונים וחונודים ובשליבני לקלישו וכני נבף ולדו-ורידה יעלו יפה מדינה שנמה שכת נקבבר לענטים ניאמר נהי לישהי יבנחינויבר בחבי מדנה כי כמשה והיא עוובה שלנ וחבים

T-S A45.26, The hand identified by Scheiber, as Izzuz b. Shlomo, Morocco, 14th century.

T-S A45.29, The hand of Rabbi Yosef Rosh Haseder, b. Baghdad (11th century) – d. Cairo (12th century).

T-S NS 151.4

Moshe Lavee. A New Copy of Medieval Hebrew Tobit, Meghillot 15.

עתים שמועולק לבוחן על מיחי בו וולווים ינפה והוא ולה אונירכין כי חין יוכי יין כי יין לבוף שאתאשה יחשו ארים וקינאשי ושיולים וב הופ שמעביקול שמור תקוב וליצחו מרעופי שה קשרים על נרוניוכף עברים על לח לבך ומכאחן ושכל עוב בענים אהים וקדם ועוש פני ודינולף כי פקדון הפורוני כין עפיל בן וכרים טורן מרין עשרק ככרים כקוד נש תניתו כע עול שמשת ידינו נירדנו מנבפינו כי אם תכעם כיולה ככל (ככך ותפור ונכל חשו ושו והישר בוניכו יתשקדי ולא תחקר שנם וענק עוכיק ואינר אכי כניושר צותם כן אנשה אפלקם איך אחת הכסף מן הקיש ש הום איכו מפירם ונסאפ אים מפירו מניף הולא כתכידו ועכן א ואינ לו הכתור לו זק כתב ויהן לך הכופח וינקר כני לך ופהשאדם שיבא עשר ונים שבת וחול השובו עורני תי מנד לקח כידו כשפים ויכן לשוק לבקש אום לבת עבוו יוצחוף רתש נדמנק ברמות חדם ושאר בשוק ראקד אותנ עוביה ואינל אי אדוב הלפת מנ מור כחל מרין אול לוקין אמנלן ותבונו הדרך בעובי אמנלן פעוב וופאני יורע אתבית עביל נכביתן לנת יאולן אוכיק אדוט המרכן כתנוני עד שאלר וחציר לתכיי אמלא אליפוחרי מיד הלך חלות בין נהול לפי תוק מנאכנ בתור אחני הנופה טוקום Mosseri: Moss. I,38 Fragment 1v, FGP No. C447441

שביניול למשך מתחקתים חלקכובי כיתעונד לפלקי שובישנקי אולט ואל נשרעלי מונקינים עם כאותו קום יבמו בורק בביונום כאהן מניין שתחותיה כי קין נותניםי יוופק לאיש וכללב תרושת קורם שישכב שות קיק עפור לבית עולנו כי אשמני קיין שנק ודי ד חונק את החושים המאים שירו וידיא מנפה לשמעי אנשים וכולם מוכו ומוות היום עשתה מריכה עם שפחותבי ביוכיה והתחיל אחתות אוכות כי לא תבושי ולא תבלעי כי לשבעק אושים נתבוך אפופף וכולם המנותם ועלשאונ מיים רבחותם על זה יורל מעני ונפ אם המוכני ולא עיור מנקר לון כן ולון כוני וכשומעה כואנוחרק לה עד למותוהלב לה מוחד ינכקשה להכוק עלוה ושר שאיה ונוציה כרשובה ואולרוד אף אעשה הדכר לאקד אורידה אתשיבת אכי ואני כינון שאולה או הלבק ונתלה נוב קחלון ועכתלל ותאמר כרוך אשקובן וכרוך שמדקעול הנפור והנורא משפק ועד עולם יהלוד בלמעשיך ולך משבונים כל כשר ועוכד יו שקימו עני וילניות לי שידו היו מלוניך שתיוחות נשמת ותוכדם מן קעול ני שכש פרעווב עם וונבי הייתי לענ וקלם לשונה ולשפנקי בתי כלחי והלא לתבך ולויים פותי לכוכלווכואתק ידעובל עדורה אני מכל מום יומכל משכב וכר ולא חלבי שמי יום שם אבות טורן נעתניו יחידה אנבי לאכי ואין יורש לורש Library, reproduced by permission of the Syndics of Cambridge L CUL: T-S NS 151.4 Fragment 1v, FGP No. C360114

The Scroll of Antiochus

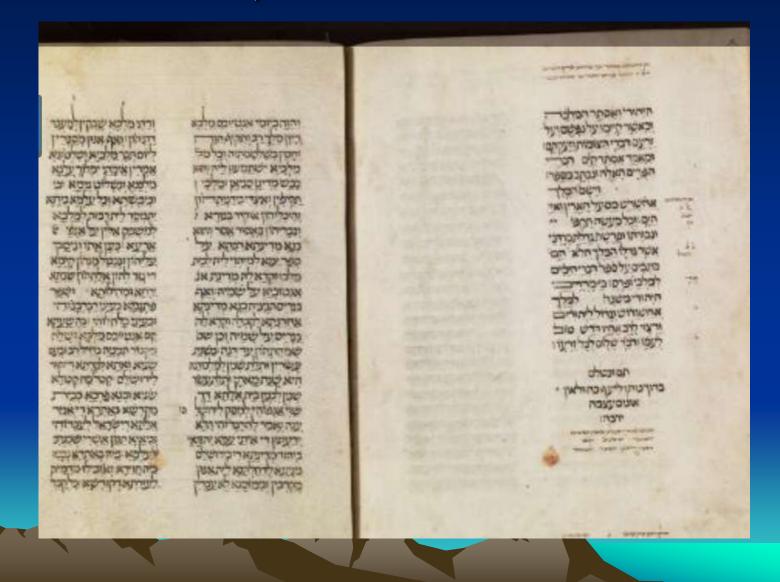

The Scroll of Antiochus

Tanach, MS Parma 2522

The Manifestation of Re-Introduction

- 1. Second Temple works preserved in their original form:
 - Text known and discussed by the Rabbis:
 - Ben Sirah (found in the Genizah, and later Qumran)
 - The Scroll of Ta'anit
 - Non-Rabbinic texts
 - The Damascus Covenant (Genizah, and later Qumran)
 - The Testament of Levy

The Manifestation of Re-Introduction

2. Re-introduced Books

- Adapted translations
 - Tobit
 - Suzzane
 - Bel and the Dragon
 - Judith
- Rabbinized adaptations
 - Tobit, Judith
 - Josiphon as re-introduced Josephus
 - The Scroll of Antiochus as the rabbinized Maccabees
 - "Toldot Yeshu" and the gosples from Jewish prespective...

The Manifestation of Re-Introduction

3. Re-introduced Traditions

- Anthologies, Late Midrashim, Zohar and other mystical works contain traditions known from Second Temple works but missing from classical rabbinic sources.
- 4. Re-introduced genres and writing styles.
 - The return of the individual author and the generic book.
 - Apocalyptic and Pseudo-epigraphic dimensions of Hekhalot
 - Saadia'h pseudo-biblical prose and some poetic forms (surprising echoes for Hodayot)
 - Genizah psalms

A moment of Halakhah

And these are those who have no share in the World-to-Come. One who says: There is no resurrection of the dead derived from the Torah, and The Torah did not originate from Heaven, and an epikoros. Rabbi Akiva says: Also one who reads external literature (Mishnah San. 10:1)

It was recited: [reading] books of heretics. Rav Yosef says: It is also prohibited to read the book of ben Sira (Bavli Sanhedrin 100b)

וְאֵלּוּ שָׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמִים, וְאֶפִּיקוֹרֶס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקּוֹרֵא בַסְּפָרִים הַחִיצוֹנִים (משנה סנהדרין י:א)

תנא בספרי מינים רב יוסף אמר בספר בן סירא נמי אסור (בבלי סנהדרין ק ע"ב)

Tobit – A Summary of the Story

Tobi, a righteous Jew in the Assyrian exile, observing the commandments, caring about Jerusalem, for the poor and for proper Jewish burial suffered many troubles: He is persecuted for burial of Jews, became blind, poor, and unable to retrieve his money deposited by a relative leaving far away.

Sarah, the daughter of Reu'el, another relative of Tobi, was married 7 times, and each time Asmadeus, the king of demons killed her husband at the wedding night.

Both prayed for salvation, and are answered: God send the angel Rafa'el who accompanied Tobit, the son of Tobi, in a journey to bring the money back. In this journey the angel guides him how to heal both Sarah and Tobit using the liver and heart of a fish that threatened to swallow the boy (or his food).

All that went wrong is now repaired: Tobit married Sarah, healed her, and survived the marriage night; the money is collected and the young couple returned to Tobi, who is also cured, and prayed in thanks to God, also asking for full salvation of the Jewish people and Jerusalem.

The book if filled with a scenillavee destair halfa action prayers, testaments, good will and good deeds.

The Limited Value of Genizah Finding

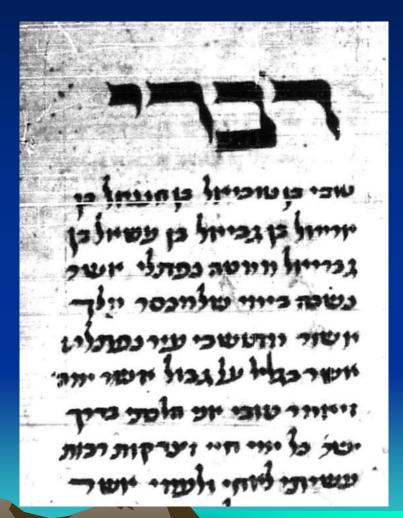
• Not authentic Second Temple text.

• The medieval versions are rabbinized adaptations.

• The Genizah fragments do not differ significantly from the early print version (16th century), of which scholarly editions were produced (Latin 16th century; Hebrew/Aramaic 19th-20th century)

Unstudied Full Manuscripts of the most common Hebrew Medieval Tobit

- Ms Milano X 111 sup
- 14th Century
 Ashkenazi hand and content.
- Unique recension, differ significantly from the 1516 print and related genizah recensions!

Unstudied Full Manuscripts of the most common Hebrew Medieval Tobit

אובי בך טוביא בן הננאל בן אריאל בן נבריאל יבן שסיאל בן אבתי

נפתלי אושר בגליל על גבול אשר יכוה יי ויאומר טובי אני חלבר

ר כל יכני חיי י וברחות רבות עשיתי לאחי ולעפרי אשר חיו עפרי בגולה בנגור?

יירוטילם תעיר אטר בחר יהוה מכל שבטי ישראל לעולם וחיכל יתות בנוי בתוכק

בפל טנת ושנה עמיכל אלת בירושלם אשר כתוב בספר תורת משת ובמתוה אשר כותה ע בצרה אמ אבי . כי יתום נשאחת מאבי וכאשיר גרלתי לחחתי אשה ממשפחתו ושמר

חנת ותלד ליבן ותקרא שפח שובית ובאשר נשבית ישבוע בנטוח תעיר הגרולה . וכל

של אישר לו עד יום מוועי ותפקרוכי כיד נבריאול אחי ותרובי כוארץ כידי

בכל לבבי נפכל נפטי ירוער לי האלמים חך וחסד לפני פלמנסר מלך אשור 'ויפחר אותי

ומוניו. ויסורו בנב מפה שבשקור וקון יכוקנה מפניםר מקב מותור ניכוקור סרווניב בין נלים מחנו קיחני כפף . ויול כאימה מני סקמיםר מקב אומור ויכוקור סרווניב בין

עשיותי ברווות רבות לנגני עמר לוומי נתוקי לרעבים ובגרי נוטתי לערומים ו

- Ms New York, JTS 2325
- 15th Century Byzantine hand.
- Same branch as Milano, with slight changes.
- Among Mystical, Messianic and Kabbalistic works,
- Known to contain good versions of other works (H. Newman about

Zerubavel)

Moshe Lavee, The University of Haifa,

- As in Hekhalot traditionse or esearch.haifa.ac.il

Pyzanting hand

Unstudied Full Manuscripts of the most common Hebrew Medieval Tobit

- Ms Jerusalem Heb. 8°2077
- 15th Century Spaniard hand.
- Another unique version.
- Seems to demonstrate familiarity with various Greek/Latin versions (note the subtitle!)

The Medieval Aramic Tobit and it's relation to Hebrew Versions

- Bodleian Library Ms.
 Oppenheim Add 4° 128
- 1372 1400 Spaniard hand.
- Belongs to the 1516 print and related Hebrew manuscripts.
- Copied from "the great Geneis Rabbah"
 - Hint hint hint
- Copied with Pesiqta
 - Hint hint hint

The Implications of the Unstudied Mss

	ויצעק		הנער	את לחם		ויאכל	הנחל	מן	א'		דג	פתאום		ויצא			רגליו	לרחוץ	ניו יורק 5802	6
	ויצעק		הנער	לחם		ויאכל	הנחל	מן	אחד		דג	פתאם		ויצא			רגליו	לרחוץ	פרמה	7
		טוביה	הנער	את לחם	ויבלע					גדול	Τĸ	פתאום	מן הנחל	ויצא		מן הנחל	רגליו	לרחוץ	גניזה	8
	ויצעק		הנער	את לחם		ויאכול	הנחל	מן	אחד		Τĸ	פתאום		ויצא			רגליו	לרחוץ	דפוס	9
הנער	ויזעק		הנער	את לחם		ויאכל	הנחל	מן	אחד		Τĸ			ויצא			את רגליו	לרחוץ	מילנו	10
הנער	ויזעק		הנער.	את לחם		ויאכל	הנחל	מן	אחד		Τĸ			ויצא			את רגליו.	לרחוץ	ניו יורק 2325	11
			הנער	לחם		ויאכל			אחד		דג			בא	ופתאום		את רגליו	לרחוץ	ירושלים	12
טליא	וצווח		דטליא	לחמא		ואכל	נהרא	מן	חד		כון			נפק	ובשלו		רגלוי	למשזגא	ארמי אוקספוו	14

- The adaptations are mostly unique to a certain MS!
 - A common original version, closer to the Latin/Greek traditions!!!
- The Aramaic peculiarities are in the addition layer
 - − The Hypothesis: early Aramaic Jewish prose 750 1000 ? ? ?
 - Schroll of Antiyochus, Tobit, Toldot Yeshu (and more)
 - Generic Continuity of the Aramaic prose of Second Temple
 Literature ?

Ooops,

 Full Manuscripts in European libraries are more helpful for the study of medieval Hebrew Tobit than the Genizah Fragments...

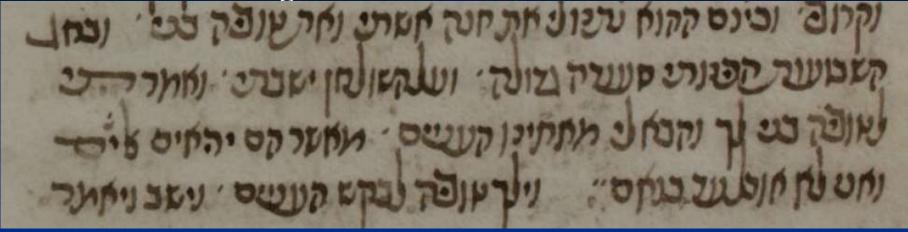
 It's quite frustrating to find a new Genizah fragment and to reach to such a conclusion...

Moshe Lavee, The University of Haifa, mlavee@research.haifa.ac.il

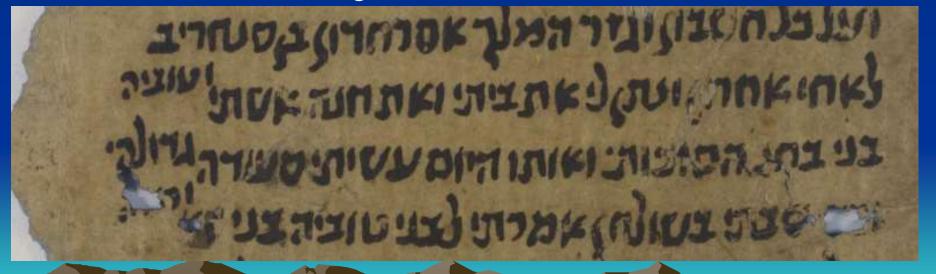
However...

The events in chapter two:

Shavuot, according to Ms Jerusalem, and most versions

Sukkot in Genizah Fragment T-S A45.29.

The introduction to medieval version H6, MS Gaster 28 – Tobit and Deut. 14:22

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה ואכלת לפני "י אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאגך למען תלמד ליראה את י"י אלהיך כל הימים אמרו ח"ז"ל" עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר תעשר שלא תתחסר רמז למפרשי ים להוציא אחד מעשרה לעמלי תורה אם תעשר דגנך ואם לאו דגני שנא לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו זכיתם תירושך ואם לאו תירושי ר' לוי אם נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבואנו זה הפסוק אם כזה שאינו מוציא מעשרותיו כראוי דאם ר לוי מעשה באחד שהיה מוציא מעשרותיו כראוי לפי משה מזהיר לישראל עשר תעשר

הא למדנו כח הצדקות והמעשרות כמה גדול על שעשה טובי צדקות והפריש מעשרותיו כראוי מה שלם לו ה"ב"ה" ולפי שהיו יודעין אבות העולם כח הצדקה והמעשרות היו זהירין בהן לכך הזהיר משה עשר תעשר את כל תבואת זרעך

The Introduction to the Aramaic version, MS Oxford

והוא כתוב במדרש רבה דרבה פרשת ויצא יעקב פרשתא ע גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. עשר תעשר אמ להם משה עשר ברכות תטלו אם תעשרו וכן יעקב אמ וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך עשר ברכות שתתן לי כמו שברכני אבי בזכות מה בזכות אעשרנו לך:

- Aramaic Tobit is attached to genesis 22:28
- But the opening words of the are actualy those of Deut 14:22
- This is the Modularity of Midrash a whole unit placed in a related Parashah

Liturgical poetry for Shabbat Chol Hamo'ed echoing Tobit

```
אָם תְּעַשְּׂרוּ תִּתְעַשְּׁרוּ
וְטוֹבוֹת תְּבְוּשְׂרוּ
וּכְאִישׁוֹן עַיִן תִּונְצָרוּ
כדבר מרום וקדוש 43
```

- Fleischer, a piyyut for Shabbat Chol Hamoed for Deut.
 22:14. The reading moved from one festival to another.
 Pesikta testifies to the lack of stability of this reading.
- Some read it in second day Shavo'ut.
- There was a practice to read it in Pesach/Sukkot.
- The riddle is solved: Tobit was probably attached to the reading
 Moshe Lavee, The University of Haifa, mlavee@research.haifa.ac.il